

KALLION

XIII

NYKYMUSIIKKI- PÄIVÄT

Kallion nykymusiikkipäivät on toiminut jo useamman vuoden ajan hyvänä tapana aloittaa alkava vuosi kulttuuririentoineen. Vuonna 2010 ensimmäisen kerran järjestetty tapahtuma on vuosien varrella ennättänyt vierailta monissa erilaisissa ja kenties tämän kaltaiselle musiikille epäkonventionaalisissa paikoissa. Kaikkien tapahtumissa on kuultu satoja tuttuja ja vähemmälle huomiolle jääneitä teoksia avantgarde- ja nykymusiikin sävelaitasta. Yllättävien esitystilavalintojen lisäksi tapahtumien tietty epämuodollinen henki näkyy muun muassa sisäänpääsymaksun edullisessa hinnassa ja joidenkin tyyppillisten konserttikäytäntöjen ja asetelmien kyseenalaistamisena sekä kumoamisena. Näiden valintojen takana lienee pyrkimys muokata käsitystä nykymusiikista ja nykymusiikkikonserteista, sekä tavoittaa moninaisempaa yleisöä ja madalta paikalle saapumisen kynnyksiä. Vaikka nykymusiikkia voi nykyään kuulla Helsingissä hieman useammin kuin nykymusiikkipäivien alkuaikoina, on tapahtumalla edelleen paikkansa nykymusiikin tärkeänä ja merkittävänä foorumina.

Kolmannettatoista kertaa järjestetyt Kallion nykymusiikkipäivät soitettiin Aleksis Kiven kadulla sijaitsevan Valtimonteatterin tiloissa. Pienehkö teatteri kantiineineen tarjosi tapahtumalle hyvät ja intiimit puitteet, joissa piippuhyllynkin istumapaikat (3. penkkirivi) olivat lähes esityslavan reunassa kiinni. Tämän kertainen ohjelmisto sisälsi 21 vuosien 1865–2022 välillä sävellettyä teosta, jotka esitettiin yhteen putkeen ilman pidempiä taukoja. Illan pituus ja teosten suuri lukumäärä aiheutti sen, että kaikkia teoksia ei tullut kuunneltua yhtä keskittyneesti. Tämän vuoksi käsitelän tässä tekstissä lähinnä vain niitä teoksia, jotka syystä tai toisesta erottuivat musiikin virrasta, herättivät kiinnostuksen ja jäivät mieleen.

Illan toisena esityksenä kuultua Juhon Laitisen sävellystä Moment musical #7 (2022) voisi luonnehtia rikassointiseksi, ilmapiksi, laakeaksi, tilavaksi, hauraaksi, hiljaiseksi, hillityksi, hitaaksi ja hallituksi kokonaisuudeksi. Erilaisia soittimia, soittotapoja, äänilähteitä ja kehollista ilmaisua yhdistelevä teos muodosti

Kallion XIII nykymusiikkipäivät
Valtimonteatteri, 21. tammikuuta 2023 klo 16-

OHJELMA

- Bernd Alois Zimmermann: Vier kurze Studien (1970)
Juho Laitinen: Moment: musical #7 "Homage à Yasunao Tone" (2022)
Toshi Ichijanagi: IBM (1960)
Luciano Berio: Sequenza 1 (1958)
Erkki Salmenhaara: Etüde für Cembalo (1969)
Christian Wolff: Look she said (1991)
Emmett Williams: Ten arrangements for five performers (1963)
Peter Ablinger: weiss / weisslich 7 "panpiece" (1999)
Herman Rechberger: Fragebogen (1979)
Milton Babbitt: Homily (1987)
Yves Klein: Symphonie monotone-silence (1948)
Valentino Bucchi: Lettres de la religieuse portugaise (1970)
Lasse Pihlajamaa: Helmeilevä suihkulähde (1979)
Philip Glass: Strung Out (1967)
Alfredo Piatti: Kapriisi nro 7 C-duuri (1865)
Earle Brown: Nine rarebits (1965)
Alison Knowles: Nivea Cream Piece (1962)
Mieko Shiomi: Boundary Music (1964)
Vincent Persichetti: Parable (1973)
Vinko Globokar: Dialog über Luft (1994)
David Feldman: Hexagonal music (1979)

ESIINTYJÄT

Adrian Rigopoulos, Anna-Liisa Arjama, Antti Suoranta, Carly Markkanen,
Emil Fuchs, Hanna Kinnunen, Iris Mankila, Jani Purhonen, Jarmo Rosenqvist,
Jouko Laivuori, Juha Soivio, Juho Laitinen, Kaisa Lassinaro, Mark Reid,
Meeri Pulakka, Mikko Ivars, Niko Kumpuvaara, Paola Livorsi, Pasi Eerikäinen,
Pauliina Turakka, Teemu Ruissalo ja Viljami Valldén

TULKIN WANVARAISTA

omalakisen maailmansa, jossa aika tuntui seisahtavan. Kenties kuvaavaa on myös se, että kun joku yleisöstä joi esityksen aikana rutisevasta muovipullosta, niin ei voinut olla täysin varma oliko se osa esitystä vai ei. Tavanomaisten soitinten tuottamat äänet ja ns. hälyäänet oli tuotu teoksessa hienovaraisesti yhteen ja jokaiselle niistä oli löydetty oma paikkansa tila-aikajatkumossa. Tästä huolimatta äänten välille syntyi myös kontrasteja, jotka toivat sointimaailmaan miellyttävää rosoisuutta ja kerroksellisuutta.

Ennen kuin huomasinkaan, oli ohjelmistossa ennätetty jo viidenteen numeroon, joka oli Erkki Salmenhaaran *Etüde für Cembalo* (1969). Teos imaisi mukaansa heti ensimmäisistä tahdeista alkaen ja kutsui kuuntelemaan tarkemmin. Cembalon resonoiva ja pistemäinen ääni säkenöi ympäri tilaa saaden jotkin taajuudet korostumaan ja kuulostamaan siltä, kuin soitin olisi laulanut. Kappaleen edetessä cembalon tikkaamasta nopeasta ja toisteisesta pistokirjonnasta muodostui sykkivää äänimassaa, josta yksittäiset sävelet eivät enää erottuneet selvästi.

Salmenhaaran perään kuultiin Christian Wolffin sävellyks *Look she said* (1991). Kappaleen alussa jousella soitetut matalat kontrabasson äänet saivat koko kehon resonoimaan ja myötäilemään musiikin mukana. Vastaavaa kokemusta tuskin olisi saanut kokea isommassa konserttisalissa. Kaikkinensa tämä paikoin ihmisääntäkin hyödyntänyt sooloteos tuntui leikkisältä kokonaisuudelta, jonka osissa liikuttiin tunteesta ja tyylistä toiseen. Toinen illan aikana kuultu teos, jossa esitystilan koko ja soittajien sekä yleisön välinen lyhyt välimatka tuli korostuneen fyysisesti esiin oli Milton Babbittin sävellyks *Homily* (1987) virvelirummulle ja erilaisille rumpukapuloille. Sen sisältämät napakat ja voimakkaat virvelirummun iskut tuntuivat hetkittäin siltä kuin ne olisivat lävistäneet pään ja kutistaneet rumpukalvon sekä tärykalvojen välisen etäisyyden.

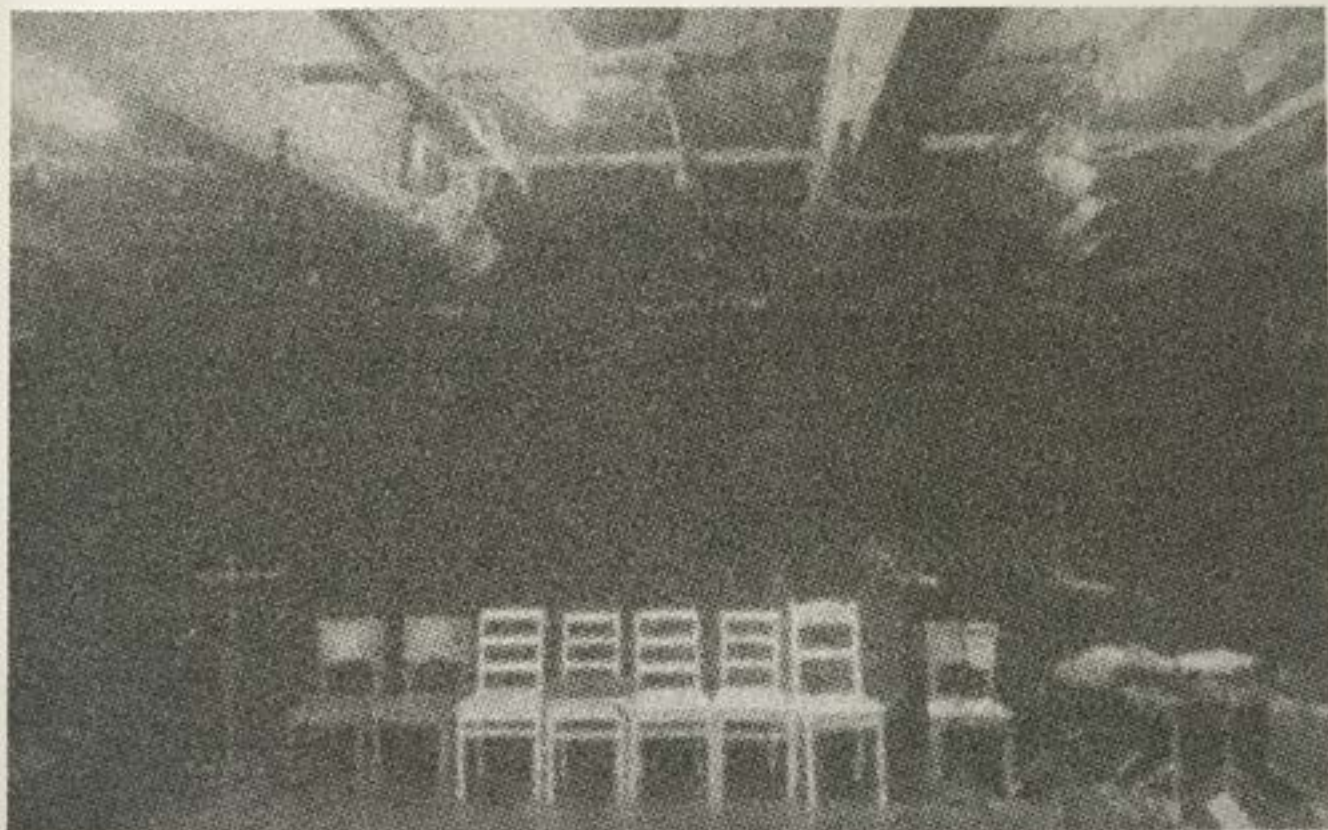
Emmett Williamsin *Ten arrangements for five performers* (1963) yhdisti musiikin, teatterin ja performanssin elementtejä sekä keinoja samalla hämärtäen niiden välisiä rajoja. Teos sisälsi kymmenen osaa, joiden puitteissa viisi esiintyjää suoritti omia askareitaan. Kenties teoksessa leikiteltiin myös sanan "arrangement" erilaisilla määritelmillä?

Teoksen keskeisimpiä elementtejä olivat esiintyjien simultaani – joskaan ei yhtenevä – liike, pysähdykset, puheääni sekä esitystä rytmittänyt kellon ääni. Jokaisella esiintyjällä vaikutti olevan oma juttunsa tai tehtävänsä, jota hän varioi osasta toiseen. Vaikka esiintyjät vaikuttivatkin puuhaavan omiaan omassa todellisuudessaan, muodostui esityksestä silti ehyt kokonaisuus rytmin, rakenteen ja yhteisesti jaettujen elementtien kautta.

Ohjelmiston puolivälissä esitettyä Yves Kleinin *Symphonie monotone-silenceä* (1948) voisi tiettyssä mielessä pitää illan kohokohtana. Sinfonia koostuu kahdesta 20 minuuttisesta osasta, joista ensimmäinen sisältää ainoastaan D-duurisointua ja toinen saman verran hiljaisuutta. Yli 20 hengen orkesterin tuottama sointu ja äänimassa oli soinniltaan täyteläinen. Vaikka kaikki soittivat tai lauloivat läpi ensimmäisen osan ainoastaan yhtä ja samaa säveltä ei sointukuva muuttunut silti missään vaiheessa elottomaksi. Pitkän keston ja toiston myötä soittamisen fyysisyys tuntui korostuvan tuoden esiin muun muassa soitinten, soittotekniikoiden ja soittajien kehojen määrittelemiä rajoja. Fyysisyyden ja inhimillisyyden tuottamat muuttujat loihdivat ilman täyttäneen dronemassaan sisään jatkuvaa eloa lukuisten pienten nyanssien muodossa. Teoksen jälkimmäinen osio oli tavallaan kuin pidennetty versio John Cagen *4'33"*:sta (1952). Teosten vertaaminen keskenään ei tosin ole ehkä kovin osuvaa, sillä ne eroavat toisistaan niin monin tavoin.

Mieko Shiomin *Boundary Music* (1964) liikkui nimensä veroisesti musiikin rajoilla ja sen rajapinnoilla. Teosta voisi lähestyä tutkimuksena siitä, missä vaiheessa ja miten ääni muuttuu musiikiksi ja musiikki takaisin ääneksi (jos asiaa on ylipäänsä mielekästä lähestyä tämän dikotomian kautta). Äänellisesti teos koostui heiveröisistä ja heikoista äänistä sekä niiden muodostamista tekstuureista, jotka syntyivät jossakin instrumenteille tyypillisten soittotapojen ja äänialojen laitamilla. Tämän ohjelmiston yhteydessä kappale tuntui keskustelevan konsertin alkupuolella esitetyn Laitisen sävellyksen kanssa. Toisistaan poikkeavasta esitystavasta ja instrumentaatiosta huolimattaniiden välillä oli havaittavissa tiettyä samankaltaisuutta ja hengenheimolaisuutta.

Illan viimeisenä numerona kuultiin David Feldmanin sävellyks *Hexagonal music* (1979). Kyseessä on säveltäjän ensimmäinen julkaistu teos, joka ilmestyi alkujaan *Ear Magazine* -lehdessä. Tämä esitys oli ilmeisesti ensimmäinen kerta 25 vuoteen kun säveltäjän musiikkia esitettiin julkisesti (hän työskentelee pääsääntöisesti muissa merkeissä). *Hexagonal music* on ns. systeemimusiikkia, joka toimii pelin

Peter Ablingerin **WEISS / WEISSLICH 7** "panpiece" for 2 loudspeakers (1999) täytti tilan valkoisella kohinalla neljän minuutin ajaksi.

tavoin ja noudattaa sille ennalta määriteltyjä sääntöjä. Tunnelmaltaan teos oli kaunis, miellyttävä ja harmoninen. Oman lisätekstuurinsa sille antoi soittajien heittämiä noppien tuottamat äänet, jotka ropisivat ja pomppivat sointikuvan pinnalla. Kappale on ilmeisesti rakennettu siten, että vaikka kaikki soittajat heittelivät noppaansa melko tiuhaan tahtiin ja liikkuivat teoksen sisällä omia aikojaan nopan osoittaman silmäluvun mukaan, muodostui kokonaisuudesta silti loogisesti etenevän, koossa pysyvän ja eheän kuuloinen. Pidemmälle edetessään teoksen idea ja toteutustapa tuli helpommin havaittavaksi, sillä jokainen soittaja soitti itsensä ulos sävellyksestä hieman eri aikaan. Lopulta äänessä oli vain yksi soittaja. Teos toimi mielestäni hyvänä esimerkkinä siitä, miten myös erilaisiin systeemeihin ja peleihin perustuvat sävellykset voivat tuottaa kaunista ja mielenkiintoista musiikkia.

Ainakin itseni kaltaiselle nykymusiikin satunnaiselle kuuntelijalle nykymusiikkipäivät ovat onnistuneet kerta toisensa jälkeen tarjoamaan jotakin uutta, innostavaa ja mielenkiintoista koettavaa. Jotakin sellaista, jonka äärelle tekee mieli palata myöhemmin ja tutustua tarkemmin. Näin kävi myös tällä erää.

Kallion nykymusiikkipäivien lisäksi Tulkinnanvaraista -konserttisarjaan sisältyy runsaasti myös muita tapahtumia, joita järjestetään eri paikoissa ympäri vuoden. Kannattaa tutustua ohjelmistoon ja käydä ihmettelemässä paikan päällä. <http://www.tulkinnanvaraista.fi>

- J.K.